

Onderzoek ‘eigenaarschap van leerlingen’ op scholen binnen SWV VO Groningen Stad

Aan: Directies & ondersteuningsteams (ter info aan: ALV, RvT & OPR)
Van: directie/bestuur swv
Datum: 8 november 2022
Bijlagen: 4 (achter dit memo)

Inleiding

In het ondersteuningsplan 2019-2023 hebben we ingezet op meer eigenaarschap van de leerling op het eigen OPP. ‘Eigenaarschap van de leerling’ maakt deel uit van de kernvisie, zoals verwoord het huidige ondersteuningsplan: *“Extra ondersteuning wordt in het regulier en speciaal onderwijs verwoord in een individueel ontwikkelingsperspectiefplan (opp). De school stimuleert dat de leerling (c.q. de ouder¹), zoveel als mogelijk, eigenaar is van het opp. De school en de leerling zijn samen verantwoordelijk voor het opp. De samenwerking tussen school, de ouder en de leerling is voorwaardelijk voor het slagen van het handelen binnen het plan.”*

De afgelopen jaren hebben we aan dit onderwerp reeds aandacht besteed in een vergadering van het platform ondersteuningscoördinatoren. Daarnaast is het ook een thema in de audits (tlv/opp pro & vso) en in de collegiale visitaties (opp). Met name in de audits komt het nadrukkelijk aan de orde, daar wordt expliciet aandacht besteed aan de rol van de leerling én van de ouders bij het opstellen en evalueren van de doelen en de wijze waarop deze betrokkenheid vorm krijgt. Uiteraard is helder dat de mate van betrokkenheid van leerlingen niet op elke onderwijssoort identiek zal zijn.

In het jaarplan was opgenomen dat we een monitor binnen de scholen uitzetten om het thema ‘eigenaarschap’ breder te onderzoeken. Hiertoe hebben we de scholen voor de zomer een memo met meer informatie over eigenaarschap van leerlingen gestuurd incl. de vooraankondiging van dit onderzoek. Het onderzoek zelf bestaat uit een vragenlijst in Microsoft Forms om het eigenaarschap van het OPP in de scholen in de dagelijkse praktijk in kaart te brengen. Doelgroep voor de vragenlijst: ouders/verzorgers/leerlingen, ondersteuningscoördinatoren en orthopedagogen van de v(s)o scholen en tussenvoorzieningen binnen SWV VO Groningen Stad. Het onderzoek is uitgevoerd in de maanden september en oktober van 2022.

Wat is eigenaarschap?

Voordat we ingaan op de resultaten van het onderzoek, hierbij eerst een verdieping op het thema ‘eigenaarschap’, zoals we dit voor de zomer ook aan de scholen hebben voorgelegd.

In het VN verdrag inzake de Rechten van Kinderen is opgenomen dat we respect dienen te hebben voor de mening van de leerling: *“Kinderen en jongeren hebben het recht hun mening te geven over alle zaken die hen aangaan. De overheid zorgt ervoor dat zij die mening kunnen uiten en dat er gewicht wordt toegekend aan wat zij te zeggen hebben.”*

In brede zin gaat het bij ‘eigenaarschap van leren’ om de mate waarin de leerling verantwoordelijkheid neemt voor zijn eigen leerproces. Om het eigenaarschap van leerlingen te versterken, zijn in de onderzoeksliteratuur en praktijkhandboeken vooral aanwijzingen te vinden om de motivatie, betrokkenheid, zelfsturing en metacognitieve vaardigheden te versterken. Docenten kunnen daarvoor hun eigen gedragsrepertoire verbreden, bijvoorbeeld door didactische strategieën toe te passen die zijn gericht op het gevoel van autonomie, betrokkenheid en competentie. Ook leerlingen effectieve leerstrategieën aanleren en hen ondersteunende feedback geven, zijn voorbeelden van effectief docentgedrag. Bovendien kunnen docenten de leeromgeving verrijken met bijvoorbeeld goed toegankelijke informatiebronnen, internet en andere (digitale) hulpmiddelen.

¹ Waar ouder staat, dient ouder(s)/verzorger(s) te worden gelezen.

Eigenaarschap van leren is een complex begrip dat nauw verweven is met een aantal andere begrippen zoals *learner agency*, motivatie, betrokkenheid, zelfsturing en metacognitieve vaardigheden. Waar leerlingen vroeger de rol hadden van passieve ontvangers hebben zij nu een veel autonomere rol. *Learner agency* betekent dat leerlingen actief de omstandigheden van hun eigen leerproces mede bepalen. Een voorwaarde hiervoor is dat de leerling ervan overtuigd is dat zijn eigen gedrag ertoe doet tijdens het leren. Wanneer een docent in een les uitleg geeft, kunnen leerlingen besluiten om wel of niet op te letten, ze kunnen de leertaak leuk vinden of er tegenop zien. Agency houdt dan in dat leerlingen niet alleen reageren op de leeractiviteit, maar dat ze deze zelf ook kunnen beïnvloeden en veranderen. Het gaat om een actieve betrokkenheid vanuit de leerling zelf (Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO), Kennisrotonde, 2017).

Focus en vormgeving van het onderzoek

Om de mate van eigenaarschap te 'meten' in het onderzoek, verbinden we 'eigenaarschap' nadrukkelijk aan de betrokkenheid bij het ontwikkelingsperspectiefplan (opp). Op welke wijze stimuleert de school dat de leerling (c.q. de ouder), zoveel als mogelijk, eigenaar is van het opp? Is de leerling/de ouder betrokken bij het opstellen van de eigen doelen? En in welke mate heeft de leerling inspraak/zeggenschap? En is de leerling/ouder ook betrokken bij de evaluatie van het opp? In het onderzoek hebben we dit vanuit verschillende perspectieven willen belichten: de leerling/ouder aan de ene kant en ondersteuningscoördinator/orthopedagoog van de school aan de andere kant. Het onderzoek in Forms was zo vormgegeven dat de respondenten alleen hun eigen vragen te zien kregen, middels vertakkingen in de vragenlijst.

In bijlage 4 is de vormgeving van het onderzoek 'eigenaarschap' weergegeven voor de geïnteresseerde lezer, in dit geval met de vragen voor de groep respondenten 'ouders/leerlingen'. Voor de professionals van de scholen zijn de vragen soortgelijk.

Resultaten van het onderzoek naar eigenaarschap

De vragenlijst is opengesteld in de periode van 2 september t/m 31 oktober 2022. In die periode hebben er 57 respondenten gereageerd, van in totaal 20 verschillende scholen/locaties. Vraag 1 toont welke scholen hebben gereageerd en hoeveel reacties er per school zijn binnengekomen.

1. Naam school: (vrij veld)

Vanuit de volgende scholen/locaties is respons binnengekomen (tussen haakjes het aantal reacties):

1. Portalis VSO cluster 4 (2)
2. Montessori Lyceum Groningen (1)
3. Stadslyceum (2)
4. Gomarus college (breed, 4)
5. VSO De Steiger cluster 3 (1)
6. CSG Selion (12)
7. CSG Augustinus (1)
8. Diamant College cluster 4 (2)
9. De Bolster pro (1)
10. Montessori vaklyceum (1)
11. Simon van Hasselt (12)
12. Harens Lyceum (2)
13. Gomarus College Magnolia (1)
14. CSG (niet nader gedefinieerd, 1)
15. Erasmusschool cluster 4 (2)
16. OPDC (4)
17. Kamerlingh Onnes (2)
18. Harens Lyceum (2)
19. Parcival College (2)
20. Mytyschool 'Prins Johan Friso' (3)

2. Onderwijssoort: (keuze veld)

Vraag 2 betreft de onderwijssoort. Verdeeld over de verschillende onderwijssoorten zien we dat 38 reacties komen vanuit het regulier voortgezet onderwijs, 8 vanuit tussenvoorzieningen (in dit geval het OPDC) en 11 vanuit het voortgezet speciaal onderwijs (vso). Uit nadere analyse blijkt dat de Simon van Hasselt ook vier keer wordt genoemd als tussenvoorziening. Het werkelijke aantal reacties vanuit het OPDC staat daarmee op 4.

2. Het betreft een:

[Meer details](#)

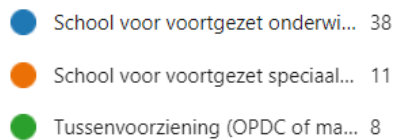

Fig. 1. Onderwijssoort verdeeld naar regulier voortgezet onderwijs, voortgezet speciaal onderwijs (vso) en tussenvoorziening

3. Verdeling respondenten (keuze veld)

Van de 57 respondenten zijn de meeste reacties van ouders/verzorgers (26), daarna ondersteuningscoördinatoren (15) en orthopedagogen (12). Ook 4 leerlingen hebben de vragenlijst ingevuld. Deze leerlingen zijn allen afkomstig van de Simon van Hasselt.

3. Ik vul de vragenlijst in als

[Meer details](#)

[Inzichten](#)

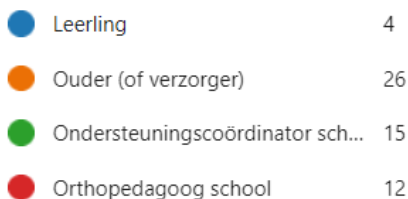

Fig. 2. Verdeling over de vier categorieën respondenten

Reacties ouders/verzorgers/leerlingen op de vragen rond eigenaarschap

Vraag 4 t/m 8 zijn gericht aan ouders, verzorgers en leerlingen, waarbij vraag 8 een open vraag is waar in een open veld suggesties en opmerkingen konden worden gemaakt. Deze opmerkingen zijn integraal opgenomen in bijlage 1 achter deze notitie.

4. Als leerling/ouder word ik goed betrokken bij de opstelling van het OPP.

[Meer details](#)

[Inzichten](#)

6.69
Gemiddelde beoordeling

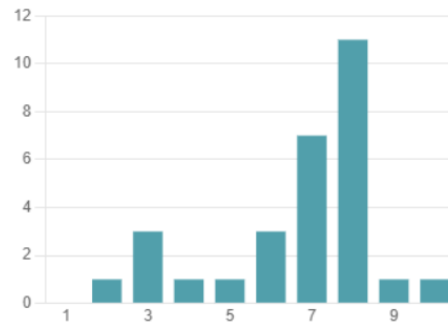

Fig. 3. Als leerling/ouder word ik goed betrokken bij de opstelling van het OPP.

Op de vraag ‘Als leerling/ouder word ik goed betrokken bij de opstelling van het OPP’ zien we de volgende scores:

- Gezamenlijke score: 6.7
- Score leerlingen afzonderlijk: 7.8
- Score ouders/verzorgers afzonderlijk: 6.5

NB: Daar er in aantal 4 leerlingen zijn, en 26 reagerende ouders is de gezamenlijke score niet het gemiddelde van de beide scores afzonderlijk. Bij de conclusies gaan we nader in op de duiding.

“De koppeling van het plan naar de praktijk is nog vaak moeizaam. Het is mooi en duidelijk dat er een plan is maar kan in de praktijk misschien nog beter worden toegepast” (ouder)

5. Als leerling/ouder praat ik mee over de doelen in het OPP waar aan gewerkt wordt.

[Meer details](#)

[Inzichten](#)

6.64
Gemiddelde beoordeling

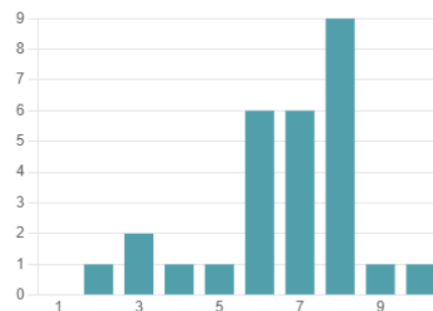

Fig. 4. Als leerling/ouder praat ik mee over de doelen in het OPP waar aan gewerkt wordt.

Op de vraag ‘Als leerling/ouder praat ik mee over de doelen in het OPP waar aan gewerkt wordt’ zien we de volgende scores:

- Gezamenlijke score: 6.6
- Score leerlingen afzonderlijk: 7.7
- Score ouders/verzorgers afzonderlijk: 6.5

“Het zou een goed idee zijn om de ouders te betrekken (....). Nu krijg je het alleen als een mededeling te zien.” (ouder)

6. Als leerling/ouder bepaal ik zelf mede de doelen in het OPP.

[Meer details](#)

[Inzichten](#)

6.24
Gemiddelde beoordeling

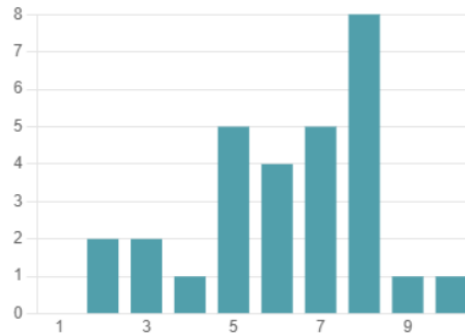

Fig. 5. Als leerling/ouder bepaal ik zelf mede de doelen in het OPP.

Op de vraag ‘Als leerling/ouder bepaal ik zelf mede de doelen in het OPP’ zien we de volgende scores:

- Gezamenlijke score: 6.2
- Score leerlingen afzonderlijk: 8.0
- Score ouders/verzorgers afzonderlijk: 6.0

7. Als leerling (ouder) ben ik betrokken bij de evaluatie van het OPP.

[Meer details](#)

[Inzichten](#)

6.48
Gemiddelde beoordeling

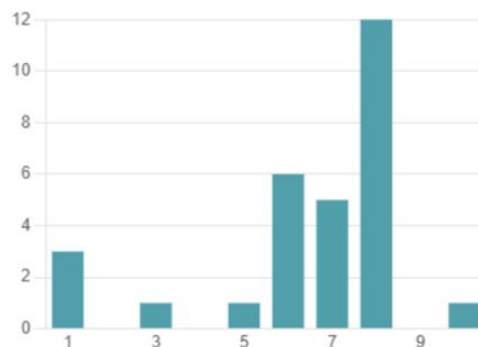

Fig. 6. Als leerling/ouder ben ik betrokken bij de evaluatie van het OPP.

Op de vraag ‘Als leerling/ouder ben ik betrokken bij de evaluatie van het OPP’ zien we de volgende scores:

- Gezamenlijke score: 6.5
- Score leerlingen afzonderlijk: 8.0
- Score ouders/verzorgers afzonderlijk: 6.2

“Hele korte lijntjes van school naar ouder toe en andersom. Veel duidelijkheid qua communicatie betreft afspraken en/of wijzigingen of opvallende situaties/gebeurtenissen van het kind. Ben super tevreden.” (ouder)

Reacties ondersteuningscoördinatoren en orthopedagogen op de vragen rond eigenaarschap

De vragen 9 t/m 13 zijn gericht aan ondersteuningscoördinatoren en orthopedagogen, belangrijke betrokkenen vanuit school bij het opstellen en coördineren van een OPP. Vraag 13 is een open vraag waar in een open veld suggesties en opmerkingen konden worden gemaakt. Deze opmerkingen zijn integraal opgenomen in bijlage 2 achter deze notitie.

9. Ik betrek altijd de leerling en de ouder bij het opstellen van het OPP.

[Meer details](#)

[Inzichten](#)

7.77
Gemiddelde beoordeling

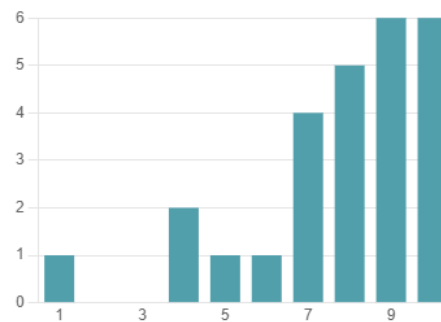

Fig. 7. Ik betrek altijd de leerling en de ouder bij het opstellen van het OPP.

Op de vraag ‘Ik betrek altijd de leerling en de ouder bij het opstellen van het OPP’ zien we de volgende scores:

- Gezamenlijke score: 7.8
- Score ondersteuningscoördinatoren afzonderlijk: 8.4
- Score orthopedagogen afzonderlijk: 7.0

“Tot dit schooljaar werd het OPP niet inhoudelijk besproken, frequent bijgehouden en geëvalueerd. Dit schooljaar maken we hierin een slag, maar bevinden ons nog middenin dit proces. De verwachting is hierdoor dat een dergelijke vragenlijst einde van dit schooljaar positiever uit zal vallen.” (professional school)

10. De leerling/ouder praat mee over de te bereiken doelen in het OPP.

[Meer details](#)

[Inzichten](#)

8.07
Gemiddelde beoordeling

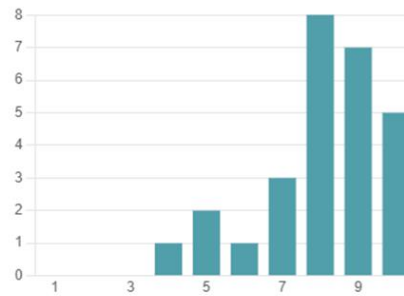

Fig. 8. De leerling/ouder praat mee over de te bereiken doelen in het OPP.

Op de vraag ‘De leerling/ouder praat mee over de te bereiken doelen in het OPP’ zien we de volgende scores:

- Gezamenlijke score: 8.1
- Score ondersteuningscoördinatoren afzonderlijk: 8.1
- Score orthopedagogen afzonderlijk: 8.1

11. De leerling bepaalt zelf mede de te bereiken doelen in het OPP.

[Meer details](#)

[Inzichten](#)

7.56
Gemiddelde beoordeling

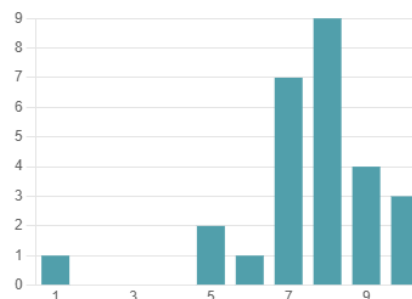

Fig. 9. De leerling bepaalt zelf mede de te bereiken doelen in het OPP.

Op de vraag ‘De leerling bepaalt zelf mede de te bereiken doelen in het OPP’ zien we de volgende scores:

- Gezamenlijke score: 7.6
- Score ondersteuningscoördinatoren afzonderlijk: 7.3
- Score orthopedagogen afzonderlijk: 7.8

“Het OPP is een nuttig instrument om de onderwijsbehoefte van de leerling in kaart te brengen en doelen weg te zetten. Echter vraagt het erg veel administratieve tijd wat er allemaal (verplicht) beschreven moet worden. Tijd die mijns inziens soms beter ingezet kan worden aan effectieve begeleiding van de leerling in de praktijk.” (professional school)

12. De leerling/ouder wordt betrokken bij de evaluatie van het OPP.

[Meer details](#)

[Inzichten](#)

8.30
Gemiddelde beoordeling

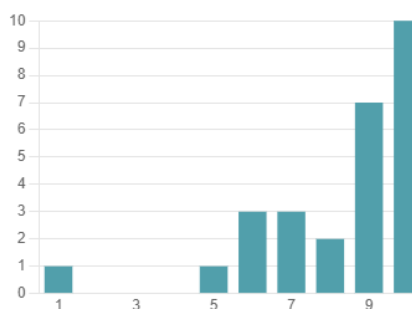

Fig. 10. De leerling/ouder wordt betrokken bij de evaluatie van het OPP.

Op de vraag ‘De leerling/ouder wordt betrokken bij de evaluatie van het OPP’ zien we de volgende scores:

- Gezamenlijke score: 8.3
- Score ondersteuningscoördinatoren afzonderlijk: 8.0
- Score orthopedagogen afzonderlijk: 8.6

Hieronder zijn alle scores van de verschillende groepen respondenten in een tabel opgenomen.

Respondenten	Vr. 4/9	Vr. 5/10	Vr. 6/11	Vr. 7/12
Leerling	7.8	7.7	8.0	8.0
Ouder	6.5	6.5	6.2	6.2
Gezamenlijk	6.7	6.6	6.2	6.5
Ondersteuningscoördinator	8.4	8.1	7.3	8.0
Orthopedagoog	7.0	8.1	7.6	8.6
Gezamenlijk	7.8	8.1	7.6	8.3

Fig. 11. Overzicht scores verschillende groepen respondenten

Het gemiddelde van de vier vragen per categorie respondenten levert het volgende beeld op:

Respondenten	Gemiddelde
Leerling	7.9
Ouder	6.4
Ondersteuningscoördinator	8.0
Orthopedagoog	7.9

Fig. 12. Overzicht scores verschillende groepen respondenten

Conclusies

Het geheel overziend, kunnen we stellen dat de ondersteuningscoördinatoren het meest positief zijn over het *eigenaarschap* van de leerling (gemiddeld 8.0), direct gevolgd door orthopedagogen (7.9) én leerlingen (7.9). Hierbij dient opgemerkt te worden dat de groep leerlingen niet representatief is: het zijn er maar 4 en ze komen allemaal van dezelfde school² (Simon van Hasselt). En juist op deze school wordt serieus werk gemaakt van het betrekken van leerlingen bij het OPP. Daarom hebben we specifiek de ouders en de leerlingen van de Simon van Hasselt apart vergeleken (zie de tabel hieronder). Duidelijk is dat de ouders op elke vraag lager scoren dan de leerlingen, maar vergeleken met de totale groep ouders weer behoorlijk hoger scoren.

Respondenten Simon van Hasselt	Vr. 4	Vr. 5	Vr. 6	Vr. 7
Leerlingen SvH	7.8	7.7	8.0	8.0
Ouders SvH	7.5	7.3	6.5	7.5
Ouders totaal	6.5	6.5	6.2	6.2

Fig. 13. Overzicht scores ouders/leerlingen op Simon van Hasselt

Ouders zijn ‘overall’ het minst positief over het eigenaarschap, het gemiddelde over alle vragen blijft steken op een 6.4. Er is dus een behoorlijk verschil in de beleving van de ouders en de (selecte groep) leerlingen.

Alhoewel de scores van de ondersteuningscoördinatoren en orthopedagogen gemiddeld genomen over de verschillende vragen niet heel ver uit elkaar liggen, zijn de verschillen per vraag soms groot. De orthopedagogen zijn over het geheel genomen positiever: op de helft van de vragen scoren zij een hoger gemiddelde in hun oordeel. Alleen bij vraag 9 (‘Ik betrek altijd de leerling en de ouder bij het opstellen van het OPP’) zien we een fors verschil. Hier scoren de ondersteuningscoördinatoren een 8.4 en de orthopedagogen een 7.0. Bij ouders en leerlingen zien we ‘overall’ behoorlijk verschil in de scores op de afzonderlijke vragen: de leerlingen scoren op elke vraag min. 1.2 en max. 1.8 punten hoger dan de groep ouders.

Aanbevelingen

Wat dit beperkte onderzoek laat zien is dat er een kloof is tussen hoe ouders en professionals eigenaarschap ervaren. De professional vindt zelf wel dat ouders en leerlingen goed worden betrokken en eigenaar zijn, maar de ouders zelf ervaren dit niet als zodanig. De leerlingen laten we hier even buiten beschouwing, gezien hun geringe aantal en de verbondenheid aan één school.

Op basis van de resultaten doen we de volgende aanbevelingen:

1. Scholen dienen zelf nog meer en beter in gesprek te komen met ouders over behoeften en betrokkenheid. Dit om de ervaren kloof in beleving verder te dichten. Ze kunnen hierbij gebruikmaken van de bronnen, zoals die in bijlage 4 (onderaan deze notitie) zijn opgenomen.
2. Agendeer het onderzoek voor een platformvergadering van ondersteuningscoördinatoren.
3. Neem het als item op in de nieuwsbrief van SWV VO Groningen Stad, met een verwijzing naar het gehele onderzoek op de website.
4. Leg het ter informatie voor aan de ALV, OPR en RvT.
5. Laat ‘eigenaarschap’ een blijvende ambitie zijn in het nieuwe ondersteuningsplan 2023-2027. Het past ook bij de verbetermaatregelen Passend Onderwijs, zoals die in 2020 zijn gepresenteerd.
6. Herhaal het onderzoek naar ‘eigenaarschap’ op soortgelijke wijze in schooljaar 2026-2027 om verbetering vast te stellen. Zorg hierbij ook voor voldoende betrokkenheid van leerlingen.

² Het is mooi dat het gelukt is om leerlingen te betrekken in dit onderzoek, al is het jammer dat het er maar vier zijn en ze alle vier van één specifieke school komen. Wel een woord van dank aan de ‘Simon van Hasselt’ om het ook daadwerkelijk ook aan leerlingen voor te leggen.

7. Koppel bij *meer dan twee antwoorden* de resultaten terug aan de afzonderlijke scholen, zodat ze dit in hun eigen school kunnen gebruiken. Dit geldt dan voor: Gomarus college (breed), Simon van Hasselt, CSG Selion en de Mytylschool 'Prins Johan Friso'.

Bijlagen:

- 1. Reacties open vraag aan ouders/verzorgers/leerlingen (9)
- 2. Reacties open vraag aan ondersteuningscoördinatoren/orthopedagogen (20)
- 3. Vormgeving van het onderzoek naar eigenaarschap
- 4. Geraadpleegde bronnen

Bijlage 1. Reacties open vraag aan ouders/verzorgers/leerlingen (9)

Reacties open vraag aan ouders/verzorgers/leerlingen: Indien u nog een opmerking of suggestie heeft, kunt u die hieronder noteren:

1. *Er wordt net weer een nieuw OPP opgesteld. Dat is gedaan door de orthopedagoog en de vorige mentor. Anderhalve week geleden is dit gedeeltelijk besproken. Er werd veel tijd genomen om een aantal stimulerende en belemmerende factoren met mijn kind te bespreken, maar wat een OPP is, wat het doel van het OPP is, het integratief beeld, de evaluatiemomenten, de manier waarop dit met docenten besproken wordt en in praktijk gebracht wordt, etc. is niet toegelicht. Er komt een OPP, maar wat er verder mee gebeurt is niet duidelijk.*
2. *Het zou een goed idee zijn om de ouders te betrekken bij het ondersteuningsplan. Nu krijg je het alleen als een mededeling te zien.*
3. *Heb nog niet een uitnodiging gehad om dit te bespreken. Ik weet dan ook niet of dit al gedaan is met mijn kind.*
4. *Het OPP aan het begin van het schooljaar invullen.*
5. *Hele korte lijstjes van school naar ouder toe en andersom. Veel duidelijkheid qua communicatie betreft afspraken en/ of wijzigingen of opvallende situaties/ gebeurtenissen van het kind. Ben super tevreden.*
6. *De koppeling van het plan naar de praktijk is nog vaak moeizaam. Het is mooi en duidelijk dat er een plan is maar kan in de praktijk misschien nog beter worden toegepast.*
7. *Het OPP lijkt een formaliteit. Ik ben blij met de begeleiding voor mijn kind. Maar ik heb niet het idee dat het OPP echt werkt in de dagelijkse gang van zaken en bijdraagt. Het is een lijstje met afspraken maar bij een plan stel ik me ook iets voor van bouwen/ontwikkelen voor de komende periodes/jaren.*
8. *Wat is OPP? Handig om die te verklaren. Mijn zoon zit net op deze school.*
9. *Misschien vaker een tussentijdse evaluatie.*

Bijlage 2. Reacties open vraag aan ondersteuningscoördinatoren/orthopedagogen (20)

Reacties open vraag aan ondersteuningscoördinatoren/orthopedagogen: Indien u nog een opmerking of suggestie heeft, kunt u die hieronder noteren:

- 1. We zijn als school bezig met het doorontwikkelen van ons OPP (oriënteren op overgang naar nieuwe OPP Parnassys, met actievere rol voor ouders/leerling).*
- 2. Bij ons maken de mentoren zelf het OPP met ondersteuning van IB en Gedragswetenschapper, we bespreken het ook in de CVB.*
- 3. Bij ons schrijven de mentoren voor een groot deel het OPP. Zij betrekken wel de leerlingen en hun ouders bij het OPP, wat er in staat en de evaluatie ervan bij de perspectiefevaluaties.*
- 4. Het handelingsdeel van het OPP wordt ingevuld door de mentor (dus niet door de ondersteuningscoördinator), die samen met de leerling de doelen voor een periode bepaalt en deze vervolgens voorlegt aan ouders. Mochten ouders het niet eens zijn met de doelen, gaan mentor, leerling en ouders met elkaar in gesprek. Ik merk dat de evaluatie niet altijd door iedereen consequent verloopt. Voor onze school is dit echt een aandachtspunt.*
- 5. Wij verwerken de acties niet in het OPP, maar gebruiken Magister als volgsysteem.*
- 6. Ik ben niet actief betrokken bij het opstellen en bespreken van het OPP. We hebben in het OPP een aantal items/doelen opgenomen waaruit de leerling de keuze heeft om aan te werken. Het OPP wordt besproken met de leerling en ouders.*
- 7. Onze leerlingen zijn niet altijd in staat om mee te denken in het stellen van doelen. Sommige durven nog niet aan te sluiten bij evaluatiegesprekken. Meestal gaat de mentor dan na het evaluatiegesprek met de leerling apart zitten om de doelen door te spreken.*
- 8. Wij houden de voortgang/evaluatie bij in Magister (de uitvoering van het OPP).*
- 9. Ik heb de antwoorden gegeven als combinatie OPP/HP, aangezien de meeste leerlingen die op het OPDC komen al een OPP van de school van herkomst heeft. Wij werken met dit OPP en stellen een HP in het verlengde hiervan op.*
- 10. Op het OPDC maken wij bijna nooit een OPP. Dit gebeurt alleen bij leerlingen die technisch zijn ingeschreven en waarbij de school van inschrijving nooit bemoeienis heeft gehad. De antwoorden hierboven zijn gegeven op basis van het HP dat wij schrijven.*
- 11. Wisselt ook per mentor wel. Bij een heel aantal klassen zijn de leerlingen wel op de hoogte van wat er in de evaluatie eind van het schooljaar van het OPP staat en waarom dit zo beschreven is. Als de leerling dit zelf anders ziet, wordt dit na een gesprekje hierover aangepast of wordt toegevoegd hoe de leerling het zelf ziet. Doelen vanuit handelingsgerichte gedeelte worden de 1e periode vaak opgesteld door de mentor. De 2e periode wordt de leerling zelf over het algemeen betrokken bij het opstellen van de handelingsgerichte doelen; waar wil jij zelf aan werken. Met een formulier en een kort gesprekje wordt dit besproken. Soms wordt dit de 1e periode ook al gedaan, echter is dit vaak te snel in het jaar waardoor dit in de 2e periode meer met de leerling wordt opgepakt. De doelen worden met ouders besproken nadat ze zijn opgesteld, ouders worden niet standaard vooraf betrokken bij het opstellen van doelen. In een enkele geval zal hierover afstemming zijn als er meerdere gesprekken zijn waar bijvoorbeeld leerpunten naar voren komen maar dit komt sporadisch voor. Verder is eigenaarschap wel een aktueel thema; hoe kunnen we leerlingen meer betrekken bij hun opp. Concreet heeft dit er tot geleid dat we januari 2023 zeer waarschijnlijk gaan starten met een instrument waarin naast de mentor ook de leerling zelf vragen invult op gebied van sociaal emotioneel functioneren en leer en werkhouding om te kijken naar doelen vanuit de leerling zelf liggen. Of anders het gesprek aan te gaan waarin het verschil zit tussen mentor en leerling.*
- 12. Het OPP schiet op dit moment zijn doel een beetje voorbij. Het is super nuttig om samen met de leerling en ouders in beeld te brengen waar de leerling ondersteuning nodig heeft, daar doelen aan te koppelen en dit te evalueren. Het OPP is echter een veel groter administratief plan waarin veel verplichtingen zitten. Nu wordt het OPP ervaren als een opgave en een "onding", terwijl het juist een nuttige toevoeging moet zijn in je ondersteuning. Ook is het vaak een plan dat ver van de leerling af staat vanwege het taalgebruik en de vele verplichte onderdelen waar de leerling zelf niet zoveel mee kan. Als het plan vereenvoudigd wordt, minder moeilijk taalgebruik, wordt het een nuttig document dat iets toevoegt aan de ondersteuning van de leerling. Hier zou ik graag in mee willen denken.*
- 13. Het OPP is een nuttig instrument om de onderwijsbehoefte van de leerling in kaart te brengen en doelen weg te zetten. Echter vraagt het erg veel administratieve tijd wat er*

- allemaal (verplicht) beschreven moet worden. Tijd die mijns inziens soms beter ingezet kan worden aan effectieve begeleiding vd leerling in de praktijk. Het eigenaarschap bij de l.l is iets waar wij steeds op proberen in te zetten, maar voor de l.l is zelfreflectie nog best lastig, m.n. bij ll. met autisme en ervaren zij het OPP invullen ook soms als een 'moeten'.*
- 14. Betrokkenheid/eigenaarschap van de leerling kan nog vergroot worden.*
 - 15. De betrokkenheid van de leerling bij het opstellen van het OPP verdient aandacht, daar kan nog meer eigenaarschap ontstaan.*
 - 16. De orthopedagoog krijgt de benodigde informatie van de ondersteuningscoördinatoren, die zelf de informatie bij ouders en betrokken instanties opvragen. De ondersteuningscoördinatoren werken zelf ook in het OPP en de orthopedagoog heeft de laatste check van het OPP. De 'positie' is wat verder bij de ouders en leerlingen vandaan wat betreft het OPP.*
 - 17. Voor het Praktijkonderwijs geldt dat het OPP meer de achtergrond van de leerling en de onderwijsbehoeften weergeeft evenals de (voorlopige) uitstroom. Dit wordt altijd met ouders besproken en hierbij betrokken. Het IOP is dan het actuele plan waarmee de leerling bezig is om aan zijn doelen te werken. Dit wordt met de leerling opgesteld en met de ouders en leerling geëvalueerd, waarna er ook input vanuit de ouders is voor de komende periode en doelen. Bovenstaande heb ik ingevuld waarbij ik OPP en IOP samen heb genomen.*
 - 18. Tot dit schooljaar werd het OPP niet inhoudelijk besproken, frequent bijgehouden en geëvalueerd. Dit schooljaar maken we hierin een slag, maar bevinden ons nog middenin dit proces. De verwachting is hierdoor dat een dergelijke vragenlijst einde van dit schooljaar positiever uit zal vallen.*
 - 19. De mentor bespreekt het OPP met de leerlingen.*
 - 20. We stellen het OPP op nav gevoerde gesprekken waarin ouders en leerlingen input geven. Ouders lezen daarna het OPP met hun kind en kunnen aanvullingen geven.*

Bijlage 3. Vormgeving van het onderzoek naar eigenaarschap

Hieronder is het onderzoek naar eigenaarschap weergegeven, in dit geval met de vragen voor de groep respondenten 'ouders/leerlingen'. Voor de professionals van de scholen waren de vragen soortgelijk.

Eigenaarschap van de leerling

Als samenwerkingsverband hebben we ingezet op het vergroten van het eigenaarschap van de leerling. Als een leerling extra ondersteuning nodig heeft, wordt dit beschreven in het ontwikkelingsperspectiefplan (OPP). We willen graag dat de leerling (en de ouder) vol betrokken worden bij de opstelling van dit OPP. En ook (mede)zeggenschap krijgt over de te behalen doelen. In deze korte vragenlijst willen we graag meer inzicht krijgen in hoe de scholen in de praktijk omgaan met het eigenaarschap van de leerling.

Let op: vanwege de vertakkingen in de vragenlijst ziet u de vragen pas als u aangegeven heeft vanuit welk perspectief u ze beantwoordt (leerling/ouder/verzorger of ondersteuningscoördinator/orthopedagoog van de school).

1. Naam school *

Voer uw antwoord in

2. Het betreft een: *

- School voor voortgezet onderwijs (VO)
- School voor voortgezet speciaal onderwijs (VSO)
- Tussenvoorziening (OPDC of maatwerk)

3. Ik vul de vragenlijst in als *

- Leerling
- Ouder (of verzorger)
- Ondersteuningscoördinator school
- Orthopedagoog school

4. Als leerling/ouder word ik goed betrokken bij de opstelling van het OPP.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Volledig oneens Volledig eens

5. Als leerling/ouder praat ik mee over de doelen in het OPP waar aan gewerkt wordt.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Volledig oneens Volledig eens

6. Als leerling/ouder bepaal ik zelf mede de doelen in het OPP.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Volledig oneens Volledig eens

7. Als leerling (ouder) ben ik betrokken bij de evaluatie van het OPP.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Volledig oneens Volledig eens

8. Indien u nog een opmerking of suggestie heeft, kunt u die hieronder noteren.

Voer uw antwoord in

Fig. 14. De opzet van het onderzoek in de ouder/leerlingversie

Bijlage 4. Geraadpleegde bronnen

Om de monitor te ontwikkelen is gebruik gemaakt van verschillende bronnen. Deze bronnen kunnen ook geraadpleegd worden, indien men meer zicht wil krijgen op de - veelal wetenschappelijk onderbouwde - mogelijkheden die er zijn om het eigenaarschap van leerlingen te vergroten.

1. Leerling2020: <https://leerling2020.nl/inzichten-uit-onderzoek-over-eigenaarschap/>
2. Onderwijs maak je samen: <https://www.onderwijsmaakjesamen.nl/uploads/2017/01/Tien-tips-om-eigenaarschap-te-vergroten2.jpg> (zie ook de volgende pagina)
3. Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek - Kennisrotonde: <https://www.kennisrotonde.nl/vraag-en-antwoord/eigenaarschap-van-leerlingen-versterken>
4. NRO - Kennisrotonde: <https://www.kennisrotonde.nl/sites/kennisrotonde/files/migrate/180-antwoord-Hoe-kunnen-docenten-het-eigenaarschap-van-leerlingen-in-het-voortgezet-onderwijs-versterken-4.pdf>
5. Hans Schuman - Hoorrecht voor leerlingen: van luisteren naar meedoen: https://plpo.nl/wp-content/uploads/2021/02/32_Schuman-H.-2021.-Hoorrecht-voor-leerlingen.pdf